

96

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

“TASDIQLAYMAN”

O'quv ishlari bo'yicha prorektor

A.A.Elmurodov

2024 yil “___” avgust

QORAMOLCHILIKDA NASLCHILIK ISHI

FANI BO'YICHA

SILLABUS

Magistratura mutaxassisligi uchun

Bilim sohasi:	800000	- Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi:	810000	- Qishloq xo'jaligi
Mutaxassislik:	70810803	- Chorvachilik

Samarqand – 2024

Modul / FAN SILLABUSI
Zooinjeneriya fakulteti
70810803 – Chorvachilik mutaxassisligi

Fan nomi:	<i>Qoramolchilikda naslchilik ishi</i>
Fan turi:	Majburiy
Fan kodi:	QNI1306
Yil:	2
Semestr:	3
Ta'lim shakli:	Magistratura
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	180
Ma'ruza	40
Amaliy mashg'ulotlar	50
Laboratoriya mashg'ulotlari	—
Seminar	—
Mustaqil ta'lim	90
Kredit miqdori:	6
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek-rus

Fan maqsadi (FM)	
FM1	Magistrlarga naslchilik ishi to'g'risidagi bilimlarning nazariy asoslarini, naslchilik ishi va seleksiyaning asosiy tushinchalari va bosqichlarini, hayvonlarning irsiy salohiyatini va uning irsiylanish xususiyatlarini, tanlash va juftlashning tamoyillarini o'rgatish hamda ularni amaliyotda tadbiq etish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Zoologiya
2.	Genetika va bitexnologiya
3.	Qoramolchilik
4.	Chorvachilikda tajriba o'tkazish

Ta'lim natijalari (TN)	
	<i>Bilimlar jihatidan:</i>
TN1	Naslchilik ishi asoslari, hayvonlarni tanlash va juftlash, foydali xo'jalik belgilarining irsiylanishi haqida bilimga ega bo'lishlari kerak;

TN2	Yosh hayvonlarni jadal oʻstirishning texnologik jarayonlari, podani qayta urchitishni tashkillashtirish, hayvonlar seleksiyasining nazariy va amaliy asoslaridan ijodiy foydalanish haqida bilishlari lozim;
TN3	Hayvonlarning genotipik va fenotipik hamda seleksion jarayonlarni rejalashtirish asosida urchitish metodlaridan ratsional foydalanish haqida bilimga ega boʻlishlari kerak;
TN4	Istiqbolli naslchilik ishini tashkillashtirish muammolari boʻyicha yechimlar ishlab chiqishni bilishi kerak;
	<i>Ko'nikmalar jihatidan:</i>
TN5	Fermer, dehqon, shaxsiy yordamchi xoʻjaliklarda sut ishlab chiqarish jarayonlarini va uskunalarini aniqlay oladi;
TN6	Sut yetishtirish, xoʻjaligida ish kun tartibini; sutni koʻpaytirish usullarini qoʻllash; sut sogʻish; sutga xoʻjalikda dastlabki ishlov berish hodisani farqlay oladi;
TN7	Ozuqa tayyorlash, goʻngdan tozalash va zoogigiyenik parametrlariga baho bera oladi;
TN8	Ishlatiladigan mashina, mexanizmlar, asbob-uskunalardan foydalanishni biladi.

Fan mazmuni	
Mashgʻulotlar shakli: maʼruza (M)	
M1	Naslchilik ishi fanini nazariy asoslari.
M2	Qoramolchilikda tanlashni tashkil etish va uni oʻtkazish.
M3	Qoramolchilikda tanlashni tashkil etish va uni oʻtkazish.
M4	Juftlash shakllari va tamoyillari.
M5	Juftlash shakllari va tamoyillari.
M6	Qoramolchilikda sof zotli urchitish.
M7	Qoramolchilikda sof zotli urchitish.
M8	Qoramolchilikda chatishtirish va duragaylashning qoʻllanilishi.
M9	Qoramolchilikda chatishtirish va duragaylashning qoʻllanilishi.
M10	Qoramolchilikda chatishtirish va duragaylashning qoʻllanilishi.
M11	Qoramollarning qayta urchitish xususiyati va uning seleksiya samaradorligini oshirishdagi ahamiyati.
M12	Qoramollarning qayta urchitish xususiyati va uning seleksiya samaradorligini oshirishdagi ahamiyati.
M13	Qoramollarning qayta urchitish xususiyati va uning seleksiya samaradorligini oshirishdagi ahamiyati.
M14	Qoramollar genofondini saqlash, zot va tip takomillashtirish tamoyillari.
M15	Qoramollar genofondini saqlash, zot va tip takomillashtirish tamoyillari.
M16	Qoramollar genofondini saqlash, zot va tip takomillashtirish tamoyillari.

M17	Liniya va oilalarni takomillashtirish va yangilarini yaratish.
M18	Liniya va oilalarni takomillashtirish va yangilarini yaratish.
M19	Qoramolchilikda naslchilik ishlarini rejalashtirish.
M20	Qoramolchilikda naslchilik ishlarini rejalashtirish.
Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulotlar (A)	
A1	Poda geneologiyasini tuzish va uning tahlili.
A2	Xo'jalik foydali belgilarining seleksion-genetik parametrlari (korrelyasiya, regressiya, irsiylanish, takrorlanish koeffitsientlari).
A3	Xo'jalik foydali belgilarining seleksion-genetik parametrlari (korrelyasiya, regressiya, irsiylanish, takrorlanish koeffitsientlari).
A4	Qoramolchilikda toza zotli urchitish, inbriding darajasini aniqlash.
A5	Qoramollar sut mahsuldoligi bo'yicha seleksiya samaradorligi (seleksiya differensial) aniqlash.
A6	Qoramollar sut mahsuldoligi bo'yicha seleksiya samaradorligi (seleksiya differensial) aniqlash.
A7	Qoramollarning nasl qiymatini (ajdodlarining, qon qarindoshlarining va avlodlarining sifati bo'yicha) baholash metodlari.
A8	Qoramollarning nasl qiymatini (ajdodlarining, qon qarindoshlarining va avlodlarining sifati bo'yicha) baholash metodlari.
A9	Nasldor buqalarning prepotentligini baholash.
A10	Qoramolchilikda tizimli (liniyali) va oilali urchitishni qo'llanilishi.
A11	Qoramollarni bonitirovka qilish.
A12	Urug'lantirish rejasini tuzish.
A13	Yuqori mahsuldor hayvonlarni individual juftlash rejasini tuzish
A14	Qoramolchilikda istiqbolli naslchilik ish rejasini tuzish.
A15	Qoramolchilikda istiqbolli naslchilik ish rejasini tuzish.
A16	Sutdor qoramollarning foydali-xo'jalik belgilarining o'rtacha ko'rsatkichini hisoblash.
A17	Sutdor qoramollarning foydali-xo'jalik belgilarining o'rtacha ko'rsatkichini hisoblash.
A18	Go'shtdor qoramollarning foydali-xo'jalik belgilarining o'rtacha ko'rsatkichini hisoblash.
A19	Go'shtdor qoramollarning foydali-xo'jalik belgilarining o'rtacha ko'rsatkichini hisoblash.
A20	Naslli yosh qoramollarni oziqlantirish me'yorlari.
A21	Naslli yosh qoramollarni oziqlantirish me'yorlari.
A22	Naslli yosh qoramollarning o'sish va rivojlanish ko'rsatkichlarini baholash.
A23	Naslli yosh qoramollarning o'sish va rivojlanish ko'rsatkichlarini baholash.

Fan o'qituvchisi haqida ma'lumot

Mualliflar:	Sh.E.Qurbonova – SamDVMCHBU, “Xususiy zootexniya” kafedrası dotsenti v.b., qishloq xo'jalik fanlari doktori (PhD) Sh.T.Gapparov – SamDVMCHBU, “Xususiy zootexniya” kafedrası assistenti M.T.Axtamova – SamDVMCHBU, “Xususiy zootexniya” kafedrası assistenti, qishloq xo'jalik fanlari doktori (PhD)
E-mail:	shqurbonova79@gmail.com
Tashkilot:	Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti “Xususiy zootexniya” kafedrası
Taqrizchilar:	1. Sh.K.Amirov –Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti “Oziq-ovqat xavfsizligi va texnologiyasi” kafedrası professori 2. A.X.Xatamov – Qorako'lhilik va cho'l ekologiyasi ilmiy-tadqiqot institutining ilmiy ishlar bo'yicha direktor o'rinbosari, q.x.f.d.(PhD), katta ilmiy xodim.

Mazkur Sillabus universitet o'quv-uslubiy Kengashning 2024 yil ____ avgustdagi ____ sonli yig'ilishi bayoni bilan tasdiqlangan.

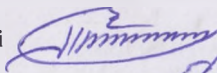
Mazkur Sillabus “Xususiy zootexniya” kafedrasining 2024 yil ____ avgustdagi ____ sonli yig'ilishi bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

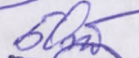
Fakultet dekani

Kafedra mudiri

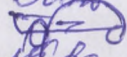
Tuzuvchilar

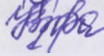
R. Ro'ziqulov

O. Boymatov

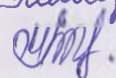
O. Maxmadiyarov

Sh.E. Qurbonova

Sh.T. Gapparov

M.T. Axtamova

A24	Naslchilik hujjatlarini yuritishning ahamiyati
A25	Naslchilik hujjatlarini yuritishning ahamiyati

Mustaqil ta'lim (MT)		
1.	Qoramollarni fenotipi bo'yicha baholash.	4 soat
2.	Qoramollarni kelib chiqishiga baholash.	4 soat
3.	Sut va sut-go'sht yo'nalishiga ixtisoslashgan zotlarga mansub ta'mirlash guruhidagi yosh hayvonlarni maqsadli o'stirishning jadal tizimlari.	6 soat
4.	Qoramollarni kelib chiqishiga baholash.	4 soat
5.	Liniya va oilalarni takomillashtirish va yangilarini yaratish.	4 soat
6.	Nasldor buqalarning prepotentligini baholash.	4 soat
7.	Qoramolchilikda gibridlash.	4 soat
8.	Qoramolchilikda sof zotli urchitish	4 soat
9.	Sutdor qoramollar bonitirovkasi.	4 soat
10.	Nasl yadrosini tashkil qilish va uning seleksion differensialga ta'siri.	4 soat
11.	Tanalarining birinchi urug'lantirishdagi yoshi va tirik vaznining sigirlar sut mahsuldorligiga va ulardan unumli foydalanishning davomiyligiga ta'siri.	6 soat
12.	Qoramollar zotini takomillashtirishda qon-qarindosh juftlashdan foydalanish.	4 soat
13.	Qoramollarning yangi zotlarini yaratishda gibridizatsiyadan foydalanish.	4 soat
14.	Qoramollarni tanlash va baholashda qo'llaniladigan metodlarning qiyosiy tavsifi.	4 soat
15.	Sigirlarning sut mahsuldorligiga yelinning morfologik va fiziologik xususiyatlarining ta'siri.	6 soat
16.	Sigirlarning suti tarkibidagi yog' va oqsil miqdori; uni nazorat qilish usullari, sut tarkibidagi yog' va oqsil miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar va uni ko'paytirish yo'llari.	8 soat
17.	Naslli juftlashning tamoyillari va tiplari.	4 soat
18.	Qoramollarni tanlashda hisobga olinadigan seleksion belgilar.	4 soat
19.	Naslli qoramolchilikda informatsion tizimlar.	4 soat
20.	Naslchilik ishini rejalashtirishning xususiyatlari.	4 soat

Asosiy adabiyotlar	
1.	Amirov Sh.Q. "Sut va sut mahsulotlari ishlab chiqarish zanjiridagi investitsion imkoniyatlar va xatarlar" O'quv qo'llanma. ToshDAU tipografiyasi nashriyoti. Toshkent. 2019 yil.
2.	Shokirov Q.J. "Qoramollarni parvarishlash" Qo'llanma. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi. 2021 yil.

3.	Shokirov Q.J., Amirov A.I. "Qoramollarni sun'iy urug'lantirish" Qo'llanma. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi. 2021 yil.
4.	Xidirov K.I. "Qoramollarni bo'rdoqilash" Qo'llanma. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi. 2021 yil.
Qo'shimcha adabiyotlar	
1.	Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 b.
2.	Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 b.
3.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.
4.	O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.
5.	Аширов М.Э. Сутдор корамоллар селекцияси. Монография. Тошкент, Наврӯз – 2017 йил.
6.	А.И.Ятусевич «Теоритическое и практическое обеспечение высокой продуктивность коров» часть 1. Учебные пособие. Витебск ВГАВМ. 2015 год.
Axborot manbaalari	
1.	www.Ziyo.net.
2.	www.chorvador@mail.uz
3.	www.e by.com
4.	www.Я фермер.ru
5.	www.amazon.com

Magistrning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda quyidagi mezonlar tavsiya etiladi:

a) 5 baho olish uchun magistrning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:

- fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
- fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
- fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;

- berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
- konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
- mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
- fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
- tarixiy jarayonlarni sharxlay bilsa;
- **b) 4 baho olish uchun magistrning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymasa;
- fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa;
- fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirida bajarsa;
- fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
- fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
- fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- **v) 3 baho olish uchun magistrning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim:**
- fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
- fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
- bayon qilish ravon bo'lmasa;
- fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
- fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- **g) quyidagi hollarda magistrning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baxo bilan baholanishi mumkin:**
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.